

EGY GÉP,

244 amely „mindent” tud

A múlt. Abban az épülettömbben járok (Loire-menti várkastélynál szövevényesebb), amelyet forró harapófogóként a Miksa utca, a Rákóczi út, a Lenin körút, a Dohány utca szorít körül. Ebben a téglalakú épületkolosszusban működik az ország legnagyobb könyv, folyóirat és napilap nyomdája, egyik legrégebb tipográfiaiánk.

Napjainkban két sajátosság jellemző az *Athenaeumra*: a múlt emléke, nagy árnya s a jelennek az a szívós igyekezete, hogy felújítsuk nagymúltú nyomdaiparunkat és a kis ország erejét már-már meghaladó anyagi áldozattal megközelítsük a világszínvonalat.

A múlt az Athenaeum történetében sokat és becseset jelent. Ennek a nyomdának az őst Emich Gusztáv alapította. 1868-ban ez az Emich-féle nyomda és könyvkiadó alakult át Athenaeum részvénytársasággá. Itt készült, már 1868-ban, Kemény Zsigmond *Pesti Napló*-ja, itt nyomták Jókai Mór *Hon-át*. »En Jókai Mór ebbe minden beleszólás nélkül beleegyezem«, írja mesemondónk a szerződés záradékában s hozzáteszi: »fentartom azonban a 6-ik pontban részemről szükségelt politikai irányadási jogomat». Ebben a nyomdában jelentették meg Kossuth emlékiratait; Kossuth és az Athenaeum szerződésének fakszimiléjében olvasom az irodalomtörténet veretes sorait, amely szerint »Kossuth Lajos úr mint szerző kötelezi magát „Irataim az emigrációból Kossuth Lajos” cím alatt...». Ez volt az egyetlen szerződés, amelyben Kossuth — egy Habsburg-országgal szemben — elkötelezte magát.

Ez a nyomda szerezte meg, »Magyarországon kizárólagos érvénnyel« kép és szöveg mélynyomással történő együttes előállítási jogát; az Athenaeum alkalmazta elsőnek, felismerve a szedés gépesítésének a fontosságát, a Monotype szedőgépeket. Az Athenaeum nyomta a polgári sajtó rendkívüli mozgékonytát bizonyító orgánumait, a két világháború közötti *Est-lapokat*.

Aztán összeomlott egy kor, egy rend, egy teljes világ: 1945. február 2-án, áramhiány miatt kézíróval hajtott gépeken és *Új Szó* címmel az Athenaeum éhező munkásai nyomtatták ki a felszabadult ország első napilapjainak egyikét. Napjainkban ez az üzem állítja elő a *Népszavát*, a *Magyar Nemzetet*, s a többi közt a *Nők Lapját* és az *Ország-Világ* című képes hetilapot. Hatvanöt folyóiratot, képes lapot jelentet meg, a könyvnyomtatás egyik otthona, itt készültek például az *Ölcső Könyvtár* 50—100 ezeres példányszámú népszerű kiadványai.

A négy utcára szolgáló épülettömb, az Athenaeum s a régi New York-palota szerkesztőseivel és kiadóival a betű egyik fellelvára, az újságírás, irodalom egyik darabja. Vajjon akad-e egyszer valaki, aki megírja a »mélyvíztől« a furcsa toronyig terjedő regényes történetét?

Röptében, csak a lényegét érintve, ennyi tartozik a múlt-hoz.

A jelen. Magyarország a művelődési forradalom győzelme-ként olvasó ország lett, nyomdaiparunk azonban alig fejlődött. Itt keletkezett az első ellentmondás. A világ tele van fejlett technikával, mélynyomó eljárással készült több színű képeslapokkal. A mi rotációs mélynyomásunk azonban csak két színnel dolgozik. Ezt az elmaradást be kellett hozni. Nem lehet többé kék-fekete, piros-fekete, általánosságban csupán két színű lapot az olvasó kezébe adni. A gondolat terjesztésében, gondolatok for-

málásában hatásosabb, bonyolultabb, igényesebb eszközökhöz kell nyúlni; korunk a száguldás, szellemi igény, a művelődés roppant kiterjesztésének a kora s az ideje. S ebben az időben — a többi közt — nem lehet 1935-ös, kétszínnyomós német rotációs mélynyomó géppel dolgozni tovább.

Az Athenaeum — ezt már Soproni Béla igazgató szobájában jegyzem fel — csaknem százmillió forintot kapott — csikorgó, idegen szót fogok ezúttal használni — a rekonstrukcióra. A beruházás összegének nagy részét a színes mélynyomás fejlesztésére, európai színvonalú kibontakoztatására használták fel. Ennek az első lépése volt az Athenaeum új üzembrészének felépítése a Rákóczi út és a Miksa utca sarkán. Az új üzembrész, e pillanatban Magyarország legkorszerűbb nyomdai részlege, hétmeletes. Öt szint a földfelszín fölött, kettő pedig alatta van. Az épületet 1962 decemberében vette át az Athenaeum. Valamennyiünk közös érdeke lenne, ha az építőipari vállalat azt a néhány hibát, amelyet építés közben vétett, haladéktalanul kijavítaná és a nyomdavállalatnak az építés befejezése után is megadná azt a nem jelentős segítséget, amelyre az Athenaeumnak még szüksége lenne.

Az épület harmincmillió forintba került. További harmincmillió forintért rendeltük meg a Casalmonferrati olasz Cerutti-gyártól a színes mélynyomás, a sok színű képeslapok előállítására alkalmas, hét nyomóműves, tehát hét szint nyomó rotációs gépet. Az olasz gyár jó munkát végzett. Meghatározott helységméretekhez alkalmazkodó, külön a mi számunkra készült egyedi gépóriást készítettek a Miksa utcai új üzembrész géptermének a méreteire. Ifjabb Werfl Imre, az Athenaeum technikus a gép építésének egész ideje alatt Olaszországban tartózkodott, további négy gépmesterünk pedig 3—3 hetes tanulmányutat tett Casalmonferatóban.

A hét szint nyomó olasz rotációs gép 1962 decemberében szétszerelve és huszonöt vaggonba csomagolva érkezett Magyarországra. A szállítmány az utat tengelyen tette meg, a hatalmas kirakodásra egyetlen budapesti pályaudvar sem volt alkalmas, végül a szerelvényt a csepeli Szabadkikötőbe irányították és ott rakták ki, decembertől január végéig, kemény hidegben. A kirakodásban kiváló munkát végzett Werfl Márton, a nyomda műszaki osztályának a vezetője és az osztály csaknem valamennyi munkatársa.

Az olasz óriásgéppel négy szerelő is érkezett. Szép, becsületes, gondos munkát végeztek a roppant mennyiségű alkatrészek összeszerelésében. A hét szint nyomó gép művezetője és üzemmérnöke Okresz István lett, technikus pedig ifjabb Werfl Imre. Az olaszoktól ők veszik át a gépet, ők tanítják be a már-már művészi színvonalú munkára, a gép működtetésére a mi embereinket.

Az épülettel együtt kiadtunk hatvanmillió forintot, hogy az olvasók kezébe a jövőben bővebb terjedelmű, igényesebb, sok színű képes lapokat adhassunk.

A jövő. Soproni Béla igazgató társaságában az új üzembrészben megnéztem az óriásgépet. Megnéztem és megcsodáltam. Nem akarom adatokkal fárasztani az olvasót, néhány szám felsorolása azonban szükséges.

A palakék gép 230 tonna súlyú, 19 méter hosszú, két emelet — mély. A legalsó szinten helyezkedik el a papírkiszolgáló, a következőn a nyomómű. A kinyomott képes lapokat szállító szalag továbbítja a következő emeletre. Az olasz rotációs két papírműből és két hajtógatóműből áll. Ezek külön is működhetnek. A gépen egy időben két különböző lap is előállítható.

A régi gép egy 32 oldalas képeslap 6000 példányát kinyomja egy óra alatt. Az új gép egy óra alatt 18 000 darab 32 oldalas képes lapot állíthat elő. A termelés megháromszorozódik. Az olasz mélynyomó legnagyobb teljesítménye egy 64 oldalas (A/4 nagyságú oldalak) képes lap kinyomtatása.

A gépen több mint százféle alakú folyóiratforma nyomtatható. Nemcsak a forma, hanem a színgazdagság is variálható. A gép egy időben egy öt színű s egy két színű képes lapot állíthat elő. Az 5 plusz 2 azonban lehet 3 plusz 4 is; a gép hét különböző szín vizsgálására is alkalmas.

A lappéldányokat dróttal összefűzi; önműködő papírbe-fűző szerkezete van; a rotációs papírt, szakadás esetén, automatikusan összeragasztja; a géptest mozdulatlan, független az épülettől, azzal nem érintkezik; a gép a földfelszín alatt a saját lábain áll; a lábak betonagyakon nyugszanak.

Soproni igazgatóval meg-számoltuk a két vezérlőszert — az okos gép »agyberendezésének« — nyomógombjait. A két asztalon magyar feliratokkal ellátott — »Papírral előre«, »Főmotor vezérlése« — száznegyven nyomógombot számoltunk össze.

Az állam bőkezűen kiadott 60 millió forintot (mi több, az egész »rekonstrukció«-ra 100 milliót), hogy képes lapjaink vonzóbbak és tetszetősebbek legyenek. A technikai lehetőség biztosítva van.

A fellendítés sikere most már a gépeknél is bonyolultabb anyagon, a nyomóhengerekre kerülő mondanivalón, a gondolatok gazdagságán múlik.

Ruffy Péter

ÜGETŐVERSENY

szerdán du. fél 5 órakor